

॥ नमो तस्स भगवतो अरहतो सम्मासम्बुद्धस्स ॥

धम्मनीति

१. वन्दित्वा रतनं सेट्ठं, निस्साय पुब्बके गरुं ।
नितिधम्मंपवक्खामि, सब्बलोकसुखावहं ॥
२. आचरियोचसिप्पञ्च, पज्जासुतंकथाधनं ।
देसोचनिस्सयोमित्तं, दुज्जनोसुजनोबलं ॥
३. इत्थीपुत्तोचदासोच, घरावासोकताकतो ।
जातब्बोचअलङ्कारो, राजधम्मोपसेवको ।
दुकादिमिस्सकोचेव, पकिण्णकोतिमातिका ॥
४. किन्तोहिपादसुस्ससा, येसंनत्थिगरुनिह ।
येतप्पादरजोकिण्णा, तेवसाधूविवेकिनो ॥
५. विनागरूपदेसन्तं, बालोलङ्कत्तुमिच्छति ।
सम्पापुणेनविज्जूहि, हसभावंकथंनुसो ॥
६. उट्ठानाउपट्ठानाच, सुस्सुसापरिचारिका ।
सक्कच्चंसिप्पुग्गहणं, गरुंआराधयेबुधो ॥
७. उपज्झाचरियानञ्च, मातापितूनमेवच ।
सक्कच्चंयोनुपट्ठाति, सुतोपितस्सतादिसो ॥
८. उपज्झाचरियानञ्च, मातापितूनमेवच ।
सक्कच्चंयोउपट्ठाति, सुतोपितस्सतादिसो ।
९. सम्माउपपरिक्खित्वा ।
अक्खरेसुपदेसुच ।
चोरघातोसिस्सोसिया,
गरुचोरट्टकारको ॥
१०. पण्डितोसुतसम्पन्नो, यत्थअत्थीति चेसुतो ।
महुस्साहेनतंठानं, गन्तब्बंवसुतेसिना ॥
- ११.

- सुखंरुक्खस्सछायाव, ततोजातिमातापितु ।
ततोआचरियोरज्जो, ततोजिनस्ससासनं ॥
१२. पासाणछत्तंगरुकं, ततोदेवानचिक्खनं ।
ततोवुड्ढानमोवादो, ततोजिनस्ससासनं ॥
१३. तुलंसल्लहुकंलोके, ततोचपलजातिको ।
ततोवुड्ढाननोवादो, यतिधम्मपमादको ॥
१४. सुतिसम्मृतिसङ्ख्याच, योगानितिविसेसका ।
गन्धब्बागणिकाचेव, धनुबेदाचपूरणा ॥
१५. तिकिच्छाइतिहासाच, जोतिमायाचछन्दति ।
केतुमन्ताचसद्दाच, सिप्पाट्टारसकाइमे ॥
१६. अलसस्सकुतोसिप्पं, असिप्पस्सकुतोधनं ।
अधनस्सकुतोमित्तं, अमित्तस्सकुतोसुखं ।
असुखस्सकुतोपुज्जं, अपुज्जस्सकुतोनिब्बानं ॥
१७. सिप्पंसमंधनंनत्थि, सिप्पंचोरानगणहन्ति ।
इधलोकेसिप्पमित्तं, परलोकेसुखावहं ॥
१८. बोधपुत्रसदावित्तं, माखेदाचरियंगरुं ।
सदेसेपूजितोराजा, बुधोसब्बत्थपूजितो ॥
१९. बोधपुत्रकिमालस्से, अबोधोभारवाहको ।
बोधकोपूजितो लोके, बोधपुत्रदिनेदिने ॥
२०. रूपयोब्बन्नसम्पन्ना, विसालकुलसम्भवा ।
वित्थाहीनानसोभन्ति, निगन्धाइवकिंसुका ॥
२१. मातासतुरुपिताच, बालकालेनसिक्खित ।
न सोभतिसभामज्झे, हंसमज्जेबकोयथा ॥
२२. गुणोसेट्ठङ्गतंयाति, नउच्चेसयनेवसे ।
पासादसीखरेवासो, काकोकिंगरुळोसिया ॥
२३. सब्बसुतमधियते, हीनमुक्कट्टमज्झिमे ।

सब्बस्स अत्थं जानेय्य, न च सब्बं पयोजये ॥

२४. नलोके सोभते मुल्लो,
केवलत्तपसंसको ।
अपिसम्पिहितोकूपे,
कतविज्जोपकासितो ॥
२५. मदन्तदमनंसत्थं, खलानंकुरुते मदं ।
चक्खुसङ्खारकंतेजं, उलूकानमिवन्धकं ॥
२६. भोजनं मेथुनं निदा,
गवेपोसे च विज्जति ।
विज्जाविसे सोपोसस्स,
तंहीनो गोसमो भवे ॥
२७. योसिस्सोसिप्पलोभेन, बहुं बहुं वगण्हाति ।
मुगोवसुपिनंपस्सं, न सक्काकथितुं परं ॥
२८. सुस्सुसासुतवड्डना, पज्जायवड्डनंसुतं ।
पज्जाय अत्थं जानन्ति, जातो अत्थो सुखावहो ॥
२९. अनागतं भयं दिस्वा, दूरतो परिवज्जये ।
आगतञ्च भयं दिस्वा, अभितो होति पण्डितो ॥
३०. लोभं कोधं मदं मानं, तन्दिंस्संपमत्तकं ।
सोण्डं निदालुकं मक्खं, मच्छेरञ्च जहे बुधो ॥
३१. सद्धाहिरिचोत्तप्पं, बाहुसच्चं विरंसति ।
पज्जाच सत्तधम्मोहि, सम्पन्नो पण्डितो मतो ॥
३२. दिट्ठे धम्मे च यो अत्थो,
यो च त्थो सम्परायिको ।
अत्थाभिसमयाधीरो,
पण्डितोति पवुच्चति ॥
३३. सभावसदिसंवाक्यं, सभावसदिसंपियं ।
सभावसदिसंकोधं, योजानाति सपण्डितो ॥

३४. भूपालोपण्डितोनिच्चं, नेवतुल्योकुदाचनं ।
सदेसेपूजितोराजा, बुधोसब्बत्थपूजितो ॥
३५. पण्डितस्सपसंसाय, दण्डोबालेनदिय्यते ।
पण्डितोपण्डितेनेव, वण्णितोवसुवण्णितो ॥
३६. अत्तनायदिएकेन, विनिथेनमहाजना ।
विनयंयन्तिसब्बेपि, कोधंनासेय्यपण्डितो ॥
३७. सरीरस्सगुणानञ्च, दूरमच्चन्तमन्तरं ।
सरीरंखणविद्धंसि, गुणातुकप्पठायिनो ॥
३८. अत्थंमहन्तमापज्जं, विज्जंसम्पत्तिमेवच ।
विचरेय्यामानथद्धो, पण्डितोसोपवुच्चति ॥
३९. नालब्भमतिपत्थेन्ति, नट्टुम्पिनचसोचरे ।
विप्पत्यञ्चनमुहन्ति, येनरातेवपण्डिता ॥
४०. गण्ठिठानेएकपदे, नातिमज्जेय्यपण्डितो ।
किमक्कोवेळुपब्भारो, तिमहादीपभानुदो ॥
४१. गुणदोसेसुनेकेन, अत्थिकोचिविवज्जितो ।
सुखुमालपदुमस्स, नळंभवतिकक्खळं ॥
४२. सुमहन्तानिसत्थानि, धारयन्ताबहुस्सुता ।
छेदायोसंसयानन्तु, क्लिस्सन्तिलोभमोहिता ॥
४३. दोसंपिसगुणेदिस्वा, गुणवादीवदन्तिन ।
नलोकोविज्जमानम्पिचन्देपस्सतिलज्जनं ॥
४४. सकिंपिविज्जूधीरेन, करोतिसहसङ्गमं ।
अत्तत्थञ्चपरत्थञ्च, निब्बानन्तंसुखंलभे ॥
४५. नदीतीरेद्धितेकूपे, अरणितालवण्डके ।
नवदापादिनत्थीति, नमुखेवचनंतथा ॥
४६. पण्डितोअपुट्ठोभेरी, पज्जुन्नोहोतिपुच्छितो ।
बालोपुट्ठोअपुट्ठोपि, बहुंविकत्थतेसदा ॥

४७. गुणसम्पन्नलङ्कारो, सब्बसत्तहितावहो ।
परत्तत्थंनचरेय्य, कुतोसोपण्डितोभवे ॥
४८. सपरत्थंनचरेधीरो, असक्कोन्तोसकंचरे ।
तम्पिचेवअसक्कोन्तो, पापात्तानंविजोयये ॥
४९. सब्बंसुणातिसोतेन, सब्बंपस्सतिचक्खुना ।
नचदिट्ठंसुतंधीरो, सब्बिच्छितुमरहति ॥
५०. चक्खुमास्सयथाअन्धो, सोतवाबधिरोयथा ।
पज्जावापियथामुगो, बलवादुब्बलोरिव ।
अथअत्थेसमुप्पन्ने, सयेय्यमतसायितं ॥
५१. अतिजातंमनुजातं, पुत्तमिच्छन्तिपण्डिता ।
अवजातंनइच्छन्ति, योहोतिकुलछिन्नको ॥
५२. तयोवपण्डितासत्थे, अहमेवातिवादिच ।
अहमपितिवादीच, नाहन्तिचइमेतयो ।
५३. नसासभायत्थनसन्तिसन्तो,
नतेसन्तोयेनवदन्तिधम्मं ।
रागज्चदोसज्चपहायमोहं,
धम्मंभणन्तावभवन्तिसन्तो ॥
५४. बालेचुम्मत्तकेभूपे, गुरुमातापितूस्वपि ।
सङ्खेजेठेचभातरि, नदोसाकरियाबुधा ॥
५५. अत्तनामनोतापज्च, घरेदुच्चरितानिच ।
वज्चनज्चअवमानं, मतिमानपकासये ॥
५६. परदारंजनेत्तिंव, लेडुंवपरसन्तकं ।
अत्तावसब्बसत्तानं, योपस्सतिसपण्डितो ॥
५७. सठेनमित्तंकलुसेनधम्मं,
परोपतापेनसमिद्धिभावं ।
सुखेनविज्जंफरुसेननारिं,
इच्छन्तियेतेनचेवपण्डिता ॥

५८. निपुणेसुहमेसेय्य, विचिनित्वासुतत्थिको ।
सत्तंहक्खलियंपक्कं, भाजनेपितथाभवे ॥
५९. वसुंगणहन्तिदूरट्ठा, पब्बतेरतनोचिते ।
नमिलक्खासमीपट्ठा, एवंबालाबहुस्सुते ॥
६०. हिरञ्जेनमिगानंव, सुसीलेनअसीलिनो ।
अधम्मिकस्सधमेन, बालानम्पिसुतेनकिं ॥
६१. अप्पस्सुतायंपुरिसो, बलिबद्धोवजीवति ।
मंसानितस्सवड्ढन्ति, पज्जातस्सनवड्ढति ॥
६२. अप्पस्सुतोसुतंअप्पं, बहुमज्जतिमानिको ।
सिन्धूदकंअपस्सन्तो, कूपेसोयंवमण्डुको ॥
६३. तदमिनापिजानाथ, सोब्भेसुपतीरेसुच ।
सणन्तायन्तिकुसोब्भा, तुण्हीयन्तिमहोदधी ॥
६४. सुभासितंउत्तममाहुसन्तो,
धम्मंभणेनाधम्मं, तंदुतियं ।
पियंभणेनापियंतंततियं,
सच्चंभणेनालिकंतंचतुत्थं ॥
६५. सीहमेदासुवण्णेव, नचतिट्ठन्तिरचते ।
पण्डितानंकथावाक्यं नचतिट्ठतिदुज्जने ॥
६६. महातेजोपितेजोयं, मत्तिकंनमुदुंकरे ।
आपोपापेतिमुदुकं, साधुवाचाचकक्खळं ।
६७. मुदुनावरिपुंजेति, मुदुनाजेतिदारुणं ।
नासिद्धिमुदुनाकिज्जि, यतोतोमुदुनाजये ॥
६८. चन्दनं सीतलं लोके, ततो चन्दंव सीतलं ।
चन्दन चन्द सीतम्हा, साधुवाक्यं सुभासितं ॥
६९. सीतवाचो बहुमित्तो, फरुसोतु अमित्तको ।
उपमं एत्थ जातब्बा, चन्दसूरियराजुनं ॥

७०. पत्तकल्लोदितंअणं, वाक्यंसुभासितंभवे ।
खुद्धितस्सकदन्नम्पि, भुत्तंसादुरसोभवे ॥
७१. सत्थकापिबहुवाचा, नादराबहुभाणिनो ।
सोपकारम्युदासीनं, ननुदिट्ठंनदीजलं ॥
७२. नातिवेलंपभासेय्य, नतुण्हिसब्बदासिया ।
अविकिण्णमितंवाक्यं, पत्तकालेउदीरये ॥
७३. इच्छितब्बेसुकम्मेसु, वाचायकुसलंमूलं ।
वाचायकुसलेनट्ठे, इच्छितब्बंसिज्झति ॥
७४. हत्थपादासिरोपिट्ठि, कुच्छिपञ्चइमेजना ।
मुखमेवूपसेवन्ति, सदावअनुसासिता ॥
७५. सद्धाधनंसीलधनं, हिरिओत्तप्पियंधनं ।
सुतधनञ्चचागोचं, पञ्जावेसत्तमंधनं ॥
७६. इत्थीनञ्चधनंरूपं, पुरिसानंधनंकुलं ।
उरगानंधनंविसं, भूपालानंधनंबलं ।
भिक्खूनञ्चधनंसीलं, ब्रह्मणानंधनंविज्जा ॥
७७. नरूपंनचपञ्जाणं, नचकुलञ्चसम्भवो ।
कालविप्पत्तिसम्पत्ते, धनमेवविसेसकं ॥
७८. धनहीनंचजेमिक्ता, पुत्तदारासहोदरा ।
धनवन्तंवसेवन्ति, धनंलोकेमहासखा ॥
७९. सत्तासदूपसेवन्ति, सोदकंवापिआदिकं ।
सभोगंसधनञ्चेव, तुच्छातेचेजहन्ति ॥
८०. अत्तनावकतालक्खी, अलक्खीअत्तनाकता ।
नहिलक्खिअलक्खिञ्च, अञ्जोअञ्जस्सकारितो ॥
८१. धनवाजोतियोराजा, नदीवेज्जोतथाइमे ।
पञ्चयत्थनविज्जन्ति, नतत्थदिवसंवसे ॥
८२. यत्थदेसेनसमानो, नपीतिनचबन्धवो ।

नचविज्जागमोकोचि, नतत्थदिवसंवसे ॥

८३. अमाननायत्थसिया, सन्तानंअवमाननं ।
हीनसमाननावपि, नतत्थदिवसंवसे ॥
८४. देसमोसज्जगच्छन्ति, सीहासप्पुरिसागजा ।
तत्तेवनिधनंयन्ति, काकाकापुरिसामिगा ॥
८५. यत्थालसोचदक्खोच, सूरुओभिरुसमपूजा ।
नसन्तोतत्थवसन्ति, अविसेसकरेनको ॥
८६. चलत्येकेनपादेन, तिट्ठत्येकेनपण्डितो ।
नासमिक्ख्यपरंठानं, पुब्बमायतनंचजे ॥
८७. ठानभट्ठानसोभन्ते, दन्ताकेसानखानरा ।
इतिविज्जायमतिमा, सठानंनलहुंचजे ॥
८८. गुणोसब्बज्जुतुल्योपि, सीदत्येकोअनिस्सयो ।
अनग्धरतनंमणि, हेमंनिस्सायसोभते ॥
८९. नसेवेफरुसंसामिं, तंपिसेवेनमच्छरिं ।
ततोनिग्गण्हिकंसामिं, नेवापग्गण्हिकंततो ॥
९०. परोक्खेगुणहन्तारं, पच्चक्खेपियभाणिनं ।
तादिसंनोपसेवेय्य, विसकुम्भंपलोभितं ॥
९१. पिट्ठितोक्कंनिसेवेय्य, निसेवेअगिक्कुच्छिना ।
सामीनंसब्बकायेन, परलोकंअमुळ्हको ॥
९२. नसेवेकतपापम्हि, न सेवालिकवादने ।
नसेवेअत्तदत्थम्हि, नसेवेअतिसन्तके ॥
९३. महन्तंनिस्सयंकत्वा, खुद्धकोपिमहाभवे ।
हेमपब्बतंनिस्साय, हेमपक्खीभवन्ति ते ॥
९४. असहायोसमत्तोपि, तेजसीकिंकरिस्सति ।
निवातसण्ठितोअग्गि, सयमेवूपसम्मति ॥

९५. रुक्खासुभूमिनिस्साय, पुष्पफलंपवट्ठति ।
सप्पूरिसूपनिस्साय, महापुञ्जंपवट्ठति ॥
९६. अनलसोअचण्डिक्को, असट्ठोसुचिसच्चवा ।
अलुद्धोअत्थकामोच, तमुत्तंउत्तमोनरो ॥
९७. अहितेपटिसेधोच, हितेसुचनियोजको ।
ब्यसनेचापरिच्चागो, सङ्खेपंमित्तलक्खणं ॥
९८. आतुरेब्यसनेसचे, दुब्भिक्खेपरविग्गहे ।
राजद्वारेसुसानेच, सङ्खेपंमित्तलक्खणं ॥
९९. हितेसनोसुमित्तोच, विञ्जूचदुल्लभोजनो ।
यथोसधञ्चसादुञ्च, रोगहारीचसज्जनो ॥
१००. योधुवानिपरिचज्ज, अधुवानोपसेवति ।
धुवानितस्सनस्सन्ति, अधुवेसुकथावका ॥
१०१. लुद्धमत्थेनगणहेय्य, थद्धमज्जथिकम्मुना ।
छन्दानुवत्तियामुळ्हं, यथाभूतेनपण्डितं ॥
१०२. सच्चाभिक्खणसंसग्गा, असमोसरणेनच ।
एतेनमित्ताजिरन्ति, अकालेयाचनेनच ॥
१०३. तस्मानाभिक्खणंगच्छे, नचगच्छेचिराचिरं ।
कालेनयाचंयाचेय्य, एवंमित्तानजीयरे ॥
१०४. येनमित्तेनसंसग्गा, योगक्खेमोविहीयति ।
पुब्बेवज्झभवंतस्स, रक्खेय्यगिंवपण्डितो ॥
१०५. येनमित्तेनसंसग्गा, योगक्खेमोपवट्ठति ।
करेय्यत्तसमंवुत्तिं, सब्बकिच्चेसुपण्डितो ॥
१०६. पब्बेपब्बेकमेनुच्छु, विसेसरसवागतो ।
तथासुमेत्तिकोसाधु, विपरित्तोवदुज्जनो ॥
१०७. तेनेवमुनिनावुत्तं, धम्मायेकेचिलोकिया ।
ततालोकुत्तराचेव, धम्मानिब्बानगामिनो ॥

१०८. कल्याणमित्तमागम्म, सब्बेतेहोन्तिपाणिनं ।
तस्माकल्याणमित्तेसु, कातब्बंहिसदादरं ॥
१०९. योहवेकतञ्जूकतवेदिधीरो,
कल्याणमित्तेदब्बहभत्तिचहोति ।
दुक्खितस्ससक्कच्चं करोतिकिच्चं,
तब्भावंसप्पुरिसंवदन्तिलोके ॥
११०. हितकारोपरोबन्धु, बन्धूपिअहितोपरो ।
अहितोदेहजोब्याधि, हितमारञ्जमोसधं ॥
१११. पदुमं वमुखयस्स, वाचाचन्दनसीतलं ।
मधुतिट्ठतिजिह्वगो, हृदयेसुहलाहलं ।
तादिसंनोपसेवेय्य, तंमित्तं परिवज्जये ॥
११२. कत्त्वानकुसलंकम्मं, कत्त्वान, कुसलंपुरे ।
सुखितंदुक्खितंहोन्तं, सोबालोयोनपस्सति ॥
११३. कालक्खेपेनहापेति, दानसीलादिकंजळो ।
अथिरं पिथिरं मज्जे, अत्तानंसस्सतीसमं ॥
११४. बालोधपापकंकत्वा, नतं छट्ठितुमुस्सहे ।
किंब्यग्घादिगच्छन्तो, पदं मक्खेतुमुस्सहे ॥
११५. निब्बनोपिचकामेति, दुब्बलोवेरिकं करो ।
मन्दसत्थो विवादत्थी, तिविधं मुळहलक्खणं ॥
११६. अनक्कायंगमयन्तो, अपुच्छाबहुभासको ।
अत्तगुणंपसंसन्ति, तिविधं हीनलक्खणं ॥
११७. यथाचुट्टम्परापक्का, बहिरत्तकमेव च ।
अन्तो किमिलपूरणो, एवं दुज्जनधम्मता ॥
११८. यदूनकंसणतितं, यंपूरंसन्तमेवतं ।
अट्ठकुम्भुपमोबालो, यंपूरकुम्भोवपण्डितो ॥
११९. बुधेहिसासमानोपि, खलो बहुतकेतवो ।
घंसियमानोपङ्गारो, निलमत्तं निगच्छति ॥

- १२०.मुळहसिस्सोपदेसेन, कुनारीभरणेनच ।
खलसत्तूहिसंयोगा, पण्डितोप्यवसीदति ॥
- १२१.चारुतापरदाराय, धनंलोकतपत्तिया ।
पसुतंसाधुनासाय, खलेखलतरागुणा ॥
- १२२.इतोहासतरंलोके, किञ्चितस्सनविज्जति ।
दुज्जनोतिचयंआह, सुजनंदुज्जनोसयं ॥
- १२३.नविनापरवादेन, रमन्तिदुज्जनाखलु ।
नसासब्बरसेभुत्वा, विनासुद्धेनतुस्सति ॥
- १२४.तप्पतेयातिसम्बन्धं, द्रवंभवत्यवनतं ।
मुदुदुज्जनचित्तंन किंलोहेनपमीयते ॥
- १२५.तस्मादुज्जनसंसगं, आसिवीसमिवोरगं ।
आरकापरिवज्जेय्य, भूतकामोविचक्खणो ॥
- १२६.दुज्जनेनहिसंसगं, सत्तुतापिनयुज्जति ।
तत्तोवड्हत्यङ्गारो, सन्तोकाळायतंकरो ।
- १२७.दुज्जनोवज्जनीयोव, विज्जायालङ्कतोपिचे ।
मणिनालङ्कतोसन्तो, सब्बोकिंनुभयंकरो ॥
- १२८.अग्गिनोदहतोदायं, सखाभवतिमालुतो ।
सोएवदीपंनासेति, खलेनत्थेवमित्तता ॥
- १२९.सब्बोदुट्ठोखलोदुट्ठो, सब्बादुट्ठतरोखलो ।
मन्तोसधेहिसोसब्बो, खलोकेनुपसम्मति ॥
- १३०.हृदयद्वेनसुतेन, खलोनेवसुसीलवा ।
मधुनाकोटरद्वेन, निम्बोकिंमधुरोभवे ॥
- १३१.असतंसम्पयोगेन, सन्तोपिअसन्तोभवे ।
मग्गोकचवरयुत्तो, उजुम्पिअसाधुभवे ॥
- १३२.पुतिमच्छंकुसग्गेन, योनरोउपनहति ।
कुसापिपुतिंवायन्ति, एवंबालुपसेवना ॥

१३३. बालंनपस्सेनसुणे, नचबासेनसंवसे ।
बालेनालापसल्लापं, नकरेनचरोचये ॥
१३४. अनयंनेतिदुम्मेधो, अधुरायनियुज्जति ।
दुन्नयोसेय्यसोहोति, सम्मावुत्तोपिकुप्पति ।
विनयंसोनजानाति, साधुसेनअदस्सनं ॥
१३५. यावजीवंपिचेबालो, पण्डितंपयिरूपासि ।
नसोधम्मंविजानाति, दब्बिसूपरसंयथा ॥
१३६. फलंवेकदलिंहन्ति, हन्तिवेळुनळंफलं ।
सक्कारोकापुरिसंहन्ति, गब्भोअस्सतरियथा ॥
१३७. सुनखोसुनखंदिस्वा, दन्तंदस्सेतिहिंसितुं ।
दुज्जनोदुज्जनंदिस्वा, रोसयंहिंसमिच्छति ॥
१३८. मण्डूकोपिनुक्कोसीहो, सुकरोपिनुक्कोदीपि ।
बिलारोसदिसोब्यग्घो, दुप्पज्जोपिनपज्जवा ॥
१३९. मण्डूकोपिसीहोविय,
काकोगणहेपिज्जेपिज्जे ।
बालोचपण्डितोविय,
धीरोपुच्छेवयेवये ॥
१४०. काकोदुट्ठोसकुणोसु, घरेदुट्ठोचमूसिको ।
वानरोचवनेदुट्ठो, मनुस्सेसुचब्रह्मणो ॥
१४१. तिणानिभूमिचोदकं, चतुत्थंवाक्यसुट्ठुतं ।
एतानिहिसतंगेहे, नोछिज्जन्तेकदाचिपि ॥
१४२. अम्बुंपिवन्तिनोनज्जो, रुक्खाखादन्तिनोफलं ।
मेघोकदाचिनोसस्सं, परत्थायसतंधनं ॥
१४३. गुणाकुब्बन्तिदूतत्तं, दूरेपिवसतंसतं ।
केटकेगन्धमाघाय, गच्छन्तिभमरासयं ॥
१४४. आकिण्णोपिअसब्भीध, असंसट्ठोवभहको ।
बहुनासन्नजातेन, गच्छे नउम्मत्तकेन ॥

१४५.प्रापमित्तेविवज्जेत्वा, भजेय्युत्तमपुग्गलं ।
ओवादेचस्सतिट्ठेय्य, पत्थन्तोअचलंसुखं ॥

१४६.यथाचपनसापक्का, बहिसण्डकमेवच ।
अन्तोअमतपूरणो, एवं सुजनधम्मता ॥

१४७.तगगरज्जपलासेन, योनरोउपनहति ।
पत्तापिगन्धंवायन्ति, एवंधीरुपसेवना ॥

१४८.धीरंपस्सेसुणेधीरं, धीरेनसहसंवसे ।
धीरेनालापसल्लापं, तंकरेतञ्चरोचये ॥

१४९.नयंनयति मेधावी, अधुरायनयुज्जति ।
सुनयोसेय्यसोहोति, सम्मावुत्तोअकुप्पति ।
विनयंसोपजानाति, साधुतेनसमागमो ॥

१५०.अप्पकेनपिचेविञ्जू, पण्डितंपयिरूपासि ।
खिप्पंधम्मंविजानाति, जिह्वासूपरसंयथा ॥

१५१.बाहुबलञ्चअमच्चं, भोगंअभिजच्चंबलं ।
इमेहिचतुबलेहि, पञ्जावेसेठतंबलं ॥

१५२.बलंपक्खीनमाकासो, मच्छानंदकंबलं ।
दुब्बलस्सबलंराजा, कुमारानंरुदंबलं ॥

१५३.बलंचन्दोबलंसूरो, बलंसमणब्रह्मणा ।
बलंवेलंसमुद्दस्स, बलंतिबलमित्थिया ॥

१५४.सपादानंबलंसीहो, ततोपुळुवकोबलं ।
ततोकिप्पिलिकोनरो, राजासब्बेसमन्ततो ॥

१५५.गतिमिगानंपवनं, आकासोपक्खिनंगति ।
विरागोगतिधम्मनं, निब्बानारहतंगति ॥

१५६.चरेय्यकुलजंपज्जो, विरूपमविकज्जकं ।
हीनायपिसुरूपाय, विवाहसदिसंकरे ॥

१५७.सामामिगक्खीसुकेसी, तनुमज्झिमदन्तवा ।

दस्सनीयामुखवण्णा, गम्भीरनाभिवाचका ।
सुसीलावायमतिच, हीनकुलंपिवाहये ॥

१५८.सुत्तोमातावभोजेसि, भरणेसुचधातियो ।
कम्मेसुसकपन्ति च, कतकम्मेसुधातिनं ॥

१५९.धम्मेसुपतिट्ठानिच्चं, सयनेसुचवणिभा ।
कुलेसुभातरंवाची, यानारीसेट्टसम्मता ॥

१६०.योनंभरतिसब्बदा, निच्चंआतापिउस्सुको ।
सब्बकामहरंपोसं, भत्तारंनातिमज्जति ॥

१६१.नचापिस्वत्थिभत्तारं, इच्छाचारेनरोसये ।
भत्तुचगरुनोसब्बे, पतिपूजेतिपण्डिता ॥

१६२.उट्ठाहिकाअनलस्सा, सङ्गाहिकापरिजने ।
भत्तुमनापंचरति, सम्भतमनुरक्खति ॥

१६३.एवंवत्ततियानारी, भत्तुछन्दवसानुगा ।
मनापानामतेदेवा, यत्थसाउपपज्जति ॥

१६४.इत्थियेकच्चियोवापि, सेय्यावुत्तावमुनिना ।
भण्डानंउत्तमाइत्थी, अग्गुपट्ठायिकातिपि ॥

१६५.मातराधीतरावापि, भगिनियाविचक्खणो ।
नविवित्तासनेमन्ते, नारीमायाविनीननु ॥

१६६.विज्जुतानज्जलोलत्तं, सत्थानज्जातितिक्खणं ।
सिङ्घतंवायुतेजानं, अनुकुब्बन्तिनारियो ॥

१६७.दिगुणोथीनमाहारो,
बुद्धिचापिचतुगुणो ।
छगुणोहोतिवायामो,
कामोत्वट्ठगुणोभवे ॥

१६८.एकमेकायइत्थिया, अट्ठअट्ठपतिनोसियुं ।
सूरोचपलवन्तोच, सब्बकामरसाहरा ।
करेय्यनवमेछन्दं, उन्नत्ताहिनपूरति ॥

१६९.विवादसीलीउस्सुया, पस्सन्ततण्हिकागता ।
अमिताभुज्जनानिद्वा, सतंपुत्तंपितंजहे ॥

१७०.लपन्तीसद्धिमज्जेन, पस्सन्तज्जंसविब्भमा ।
चित्तकंचिन्तयन्तज्जं, नारीनंनामकोपियो ॥

१७१.गण्हेय्यवातंजालेन, सागरमेकपाणिना ।
ओसिज्चेय्यचताळेन, सकेनजनयेरवं ।
पमादासुविसज्जेय्य, इत्थियेसावधम्मता ॥

१७२.जिह्वासहस्सिकोयोहि, जीवेवस्ससतंनरो ।
तेननिकम्मुनावुत्तो, थिदोसोकिंखयंगतो ॥

१७३.पज्जठानानिसम्पस्सं, पुत्तमिच्छन्तिपण्डिता ।
भतोवानोभरिस्सति, किच्चंवानोकरिस्सति ॥

१७४.कुलवंसोचिरंतिट्ठे, दायज्जंपतिपज्जति ।
अथवापनपेतानं, दक्खिणानुपदस्सति ॥

१७५.अतिजातमनुजातं, पुत्तमिच्छन्तिपण्डिता ।
अवजातंनइच्छन्ति, योहोतिकुलछिन्नको ॥

१७६.एकूदरसमुप्पन्ना, नभवन्तिसमस्समा ।
नानावण्णानानाचरा, यथाबदरकण्डका ॥

१७७.अदम्मेबहवोदोसे, दम्मेतुबहवोगुणे ।
तस्मापुत्तज्चसिस्सज्च, दम्मकालेवदम्मये ॥

१७८.ओवादेय्यानुसासेय्य,
असप्पायानिवारये ।
दन्तोहियोपियोहोति,
अदन्तोहोतिअप्पियो ॥

१७९.पुत्तंवाभातरंदुट्ठं, अनुसासेय्यनोजहे ।
किंनुछेज्जंहत्थपादं, लित्तअसुचिनासिया ॥

१८०.अन्तोजातोधनक्कितो, दासब्बोपगतोसयं ।
दासाकरमरानितो, इच्चेवंचतुधासियुं ॥

१८१. दासापञ्चवचोरय्य, सखजातत्तसदिसा ।
तथाविज्जूहि विज्जेय्य, मित्तादाराचबन्धवा ॥

१८२. दुट्ठदारेन अमित्या, दासोचुत्तरवाचको ।
ससप्पेचघरेवासो, मच्चुमेवनसंसयो ॥

१८३. यसंलाभं पत्थयन्तं, नरं वज्जन्ति दूरतो ।
तस्मा अनपेक्खित्वान, तं मग्गं मग्गये बुधो ॥

१८४. खलं सालं पसुं खेत्तं, गन्ता च स्स अभिक्खणं ।
मितं धज्जं निधापेय्य, मितञ्च पाचये घरे ॥

१८५. अज्जनानं खयं दिस्वा, वम्मिकानञ्च सञ्चयं ।
मधूनञ्च समाहारं, पण्डितो घरमावसे ॥

१८६. सयं आरयं वयं जज्जा, सयं जज्जा कताकतं ।
निग्गणहे निग्गणहारहं, पग्गणहे पग्गणहारहं ॥

१८७. एकयामो न राधिप्पो,
द्वियामो पण्डितो नरो ।
तयो यामो घरावासो च,
चतु यामो च दुग्गतो ॥

१८८. यो च बन्धुहिते युत्तो,
सो पिता यो च पोसको ।
तं भित्तं यत्थ विसासो,
भरिया यत्थ निब्बुत्ति ॥

१८९. सद्धापेमे सुसन्ते सु, नग्गणे मासकंसतं ।
सद्धापेमे असन्ते सु, मासकं पिसतं गणे ॥

१९०. याचको अपियो होति, याचं अददमप्पियं ।
तस्मा सेट्ठनरो लोके, धनं सिप्पं परिग्गहे ॥

१९१. सब्बदा पि धनं रक्खे, दारं रक्खे धनं पि च ।
दारं धनञ्च अत्तानं, रक्खाये वसदा भवे ॥

१९२. न साधारणदारस्स, न भुज्जे सादुमेकको ।

नसेवेलोकायतिकं, नेतंपज्जायवड्ढं ॥

१९३.सीलवावत्तसम्पन्नो, अप्पमत्तोविचक्खणो ।
निवातवुत्तिअथद्दो, सूरतोसखिलोमुदु ॥

१९४.सङ्गहेतावमित्तानं, संविभागीविजानवा ।
तप्पेय्यअन्नपानेन, सदासमणब्रह्मणा ॥

१९५.धम्मकामोसुतद्धरो, भवेय्यपरिपुच्छाको ।
सक्कच्चंपयिरूपासे, सीलवन्तेबहुस्सुते ॥

१९६.पुब्बसिरोसिमेधावी, दीघायुदक्खिणंसिरो ।
पच्छिमोचित्तसन्तोसि, मरणंउत्तरोभवे ॥

१९७.आयुमापाचिनंमूखं, धनवादक्खिणंभवे ।
पच्छिमंयससीभुज्जे, नोभुज्जेउत्तरंमुखं ।

१९८.भुत्वानिसीदनंथूलं, तिट्ठन्तोबलवड्ढो ।
आयुमाचङ्कमोसिया, धावन्तोरोगवज्जितो ॥

१९९.योचसितज्जउण्हज्ज, तिणाभिय्योनमज्जति ।
करंपुरिसकिच्चानि, सोसुखानविहायति ॥

२००.विसम्मामतमादेय्य, असुद्धमहापिकज्जनं ।
नीचमहाप्युत्तमोविज्जं, रतनथिंपिदुक्कुला ॥

२०१.गुह्यमत्थमसम्बुद्धं, सम्बोधयतियोनरो ।
मन्तभेदभयातस्स, दासभूतोतितिक्खति ॥

२०२.अज्जातवासवसता, जातवेदसमेनपि ।
खमितब्बंसपज्जेन, अपिदासस्सतज्जितं ॥

२०३.धनधज्जपयोगेसु, तथाविज्जागमेसुच ।
दूतेचब्बाहारेसु, चत्तोलज्जंसदाभवे ॥

२०४.नहिकोचिकतेकिच्चे, कत्तारंसमपेक्खते ।
तस्मासब्बानिकम्मनि, सावसेसानिकारये ॥

२०५. उपकारं हितेनेव, सत्तुना सत्तुमुद्धरे ।
पादलग्गंकरुहेन, कण्डकेनेव कण्डकं ॥

२०६. नमेन मन्तस्स भजे भजन्तं,
किच्चानि कुब्बस्स करेय्य किच्चं ।
नानत्थकामस्स करेय्य अत्थं,
असम्भजन्तं पिनसम्भजेय्य ॥

२०७. वजे च जन्तिसिनेहा किरिया,
अपेमचित्तेन न सम्भजेय्य ।
दिजोवदुमं खिणफलं जत्वा,
अज्जं अपेक्खेय्य महाहिलोको ॥

२०८. चजे एकं कुलस्स त्थं, गामस्स त्थं कुलं च जे,
गामं जनपदस्स त्थं, अत्तत्थं पथविं च जे ॥

२०९. धनं च जे अङ्गं वरस्स हेतु,
अङ्गं च जे जीवितं रक्खमानो ।
धनं अङ्गं जीवितञ्चापि सब्बं,
चजेन रोधम्ममनुस्सरन्तो ॥

२१०. अहागच्छन्ति हायन्ता, सत्तानमिह जीवितं ।
तस्माहिमापमत्ततं, गच्छन्तु जिनसासने ॥

२११. एते सिंघोसमायन्ति, सन्तिते संनजीरति ।
यो अधिप्पन्नं सहति, यो च जानाति देसनं ॥

२१२. अग्गि आपो इत्थीमुळ्हो, सप्पो राजकुलानि च ।
पयतनो वगन्तब्बो, मच्चुपाणहरानिति ॥

२१३. सत्थं सुनिच्छितमपीति विचिन्तनीयं,
साराधितोप्यवनिपोपरि सङ्कनीयो ।
हत्थङ्गतापियुवतीपरि रक्खनीया,
सत्थावनीपयुवतीसुकुतोवसीतं ॥

२१४. उस्साहोरिपुवमित्तं, अलसो मित्तं वरिपु,
विसंविद्यामत्तं विज्जा, पमादो अमत्तं विसं ॥

२१५.वहेअमित्तंखन्धेन, यावकालेअनागते ।
तमेवआगतेकाले, भिन्देकुम्भंवसिलायं ॥

२१६.सिङ्गिपज्जासहत्येन, सतेनवाहनंचजे ।
हत्थीनन्तुसहस्सेन, देसचज्जेनदुज्जनं ॥

२१७.पच्चक्खेगरवोसंसे, परोक्खेमिन्नबन्धवे ।
कम्मन्तेचदासभच्चे, पुत्तदारेसंसेमते ॥

२१८.सिनेसिप्पंसिनेधनं, सिनेपब्बतमारुहे ।
सिनेकामोचकोधोच, इमेपज्जसिनेसिने ॥

२१९.सतंचक्खुसतंकण्णा, नायकस्ससुतोसदा ।
तथापिअन्धबधिरो, एसानायकधम्मता ॥

२२०.बहूनंअप्पसारानं, सामगियातिदुज्जयो ।
तिणेनवट्टतेरज्जु, तेननागोपिबन्धते ॥

२२१.उप्पज्जतेसचेकोधो, आवज्जेककचूपमं ।
उप्पज्जतेरसेतण्हा, पुत्तमंसूपमंसरे ॥

२२२.दानंसिनेहभेसज्जं, मच्छेरंदोसनोसधं ।
दानंयस्सिभेसज्जं, मच्छेरंकप्पनोसधं ॥

२२३.धनमिच्छेवणिज्जेय्य, सिप्पमिच्छेबहुस्सुते ।
पुत्तमिच्छेनारिकज्जे, राजामच्चइच्छागते ॥

२२४.महन्तंवट्टरुक्खादिं, खुद्दबीजंबहुप्फलं ।
सक्खिंक्त्वाउदिक्खेय्य, पुज्जपापंकरोनरो ॥

२२५.गरुकातब्बपोसेसु, नीचवुत्तिकरोतियो ।
नीचत्तंसोपहन्त्वान, उत्तमत्थेपतिट्ठति ॥

२२६.उत्तमंपणिपातेन, सूरंभेदेनविजये ।
हीनमप्पपदानेन, विक्कमेनसमंजये ॥

२२७.नत्तदोसंपरेजज्जा, जज्जादोसंपरस्सतु ।
कुम्मोगुह्हाइवङ्गानि, परभावज्जलक्खये ॥

- २२८.उस्सूरसेय्यंआलस्यं, चण्डिक्कंदीघसुत्तियं ।
 एकस्सद्धानगमनं, परदारुपसेवनं ।
 एतंब्रह्मणस्सेवस्सु, अनत्थायभविस्सति ॥
- २२९.सुरायोगोविकालोच, समज्जानघरङ्गतो ।
 खिड्ढुत्तोपापमित्तो, अलसोसोइमेजना ।
 महाभोगाविनस्सन्ति, हीनभावस्सिदंफलं ॥
- २३०.अतिसीतंअतिउण्हं, अतिसायमिदंअहु ।
 इतिविस्सट्ठकम्मन्ते, खणाअच्चन्तिमाणवे ॥
- २३१.परनासनतो नट्ठो, पुरेवपरनासको ।
 सिङ्खंवा न संयाति, तिणोपासादझापको ॥
- २३२.नविसासेअमित्तस्स, मित्तज्चापिनविसासे ।
 कदाचिकुप्पितोमित्तो, सब्बदोसपकासको ॥
- २३३.कुदेसज्जकुमित्तज्ज, कुसम्बन्धंकुबन्धवं ।
 कुदारज्जकुराजानं, दूरतोपरिवज्जये ॥
- २३४.क्रक्कटोअसीसोयाति, सब्बापदोवगच्छति ।
 अथनीकुक्कुटीपुत्ता, पुरिसेनावमज्जरे ॥
- २३५.हीनपुत्तोरामच्चो, बालपुत्तोपिपण्डितो ।
 अधनस्सपुत्तोसेट्ठि, पुरिसेनावमज्जरे ॥
- २३६.येनमिच्छतिसम्बन्धं, तेनतीणिनकारये ।
 विवादमत्थसम्बन्धं, परोक्खेदारदस्सनं ॥
- २३७.इणसेसोअग्गिसेसो,
 सतुसेसोतथेवच ।
 पुनप्पुनम्पिवट्ठन्ति,
 तस्मासेसंनकारये ॥
- २३८.कुलजातोकुलपुत्तो, कुलवंससुरक्खितो ।
 अत्तनादुक्खपत्तोपि, हीनकम्मंनकारये ॥
- २३९.समिद्धोधनधज्जेन, नकट्ठोदतिणगिहि ।

सब्बतोदुग्गतोनद्धो, तस्मानदुक्कटंकरे ॥

२४० नगणस्सगगथोगच्छे, सिद्धेकम्मसमंफलं ।
कम्मविप्पत्तिचेहोति, फरुसंतस्सभासये ॥

२४१ बालक्कोपेतधूमोच, वुड्ढित्थिपल्ललोदकं ।
आयुक्खयकरंनिच्चं, रत्तोचदधिभोजनं ॥

२४२ इत्थीनंदुज्जनानञ्च, विसासोनोपपज्जते ।
विसेसिगिम्हिनदियं, रोगेराजकुलम्हिच ॥

२४३ अयुत्तकम्मरभनंविरोधो,
सङ्खस्सयुद्धञ्चमहाबलेहि ।
विसासकम्मंपमदासुनिच्चं,
द्वारानिमच्चुस्सवदन्तिविद्वा ॥

२४४ थियोसेवेय्यनच्चन्तं, सादुभुञ्जेय्यनाहितं ।
पूजयेमानयेवुद्धे, गरुमायायनोभजे ॥

२४५ विनासत्थंनगच्छेय्य, सूरुसङ्गामभूमियं ।
पण्डित्वद्भगूवाणिज्जो, विदेसगमनोतथा ॥

२४६ देहीतिवचनद्वारा, देहट्ठापञ्चदेवता ।
सज्जनिव्यन्तिधिकित्ति, मतिहीरिसिरीपिच ॥

२४७ अत्थीतिवचनंदुक्खं, देहीतिवचनंतथा ।
वाक्यनत्थीतिदेहीति, माभवेय्यभवाभवे ॥

२४८ यत्थवोसंनजानन्ति, जातियाविनयेनवा ।
नतत्थमानंकिरिया, जनेवसमञ्जातके ॥

२४९ माताहीनस्सदुब्भासा, पिताहीनस्सदुक्रिया ।
उभोमातापिताहीना, दुब्भासाचदुक्किरिया ॥

२५० मातासेट्ठस्ससुभासा,
पितासेट्ठस्ससुकिरिया ।
उभोमातापितासेट्ठा,
सुभासाचसुकिरिया ॥

२५१.अतिदीघोमहामुळ्हो, मज्झिमोचविचक्खणो ।
वासुदेवंपुरेक्खित्वा, सब्बेवामनकासठा ॥

२५२.आचारोकुलमक्खाति, देसमक्खातिभासितं ।
सम्भवोपेममक्खाति, देहमक्खातिभोजनं ॥

२५३.जलप्पमाणंकुमुदनाळं,
कुलप्पमाणंकरणकम्मं ।
पज्जापमाणंकथितवाक्यं,
भूमिप्पमाणंभज्जलतिणं ॥

२५४.जवेनभद्रंजानन्ति, वहेनचबलिबद्धं ।
दुहेनधेनुजानन्ति, भासमानेनपण्डितं ॥

२५५.जानेय्यपेसनेभच्चं बन्धवंपिभयागमे,
व्यसनेचतथामित्तं, दारज्जविभवक्खये ॥

२५६.विनासत्थंनजानन्ति, कालंसब्बेपिजोतिका ।
कुक्कुटापनजानन्ति, ततोरुक्खाततोभ्वापा ॥

२५७.प्रथवीभूसनंमेरु, रत्तियाभूसनंससी ।
जनानंभूसनंराजा, सेनानंभूसनंगजो ॥

२५८.सीलतासोभतेरूपं,
चारितासोभतेकुलं ।
सपुप्फासोभतेरज्जं,
सगजासोभतेबलं ॥

२५९.क्रोकिलानंसद्वंरूपं, नारीरूपंपतिब्बतं ।
विज्जारूपंअरूपानं, खमारूपंतपस्सिनं ॥

२६०.किसासोभातपस्सीच,
थूलासोभाचतुप्पदा ।
विज्जासोभामनुस्साच,
इत्थीसोभाचसामिका ॥

२६१.रत्तिहीनोनचन्दरो, ऊमिहीनोनसागरो ।

हंसहीनोनसंफुल्लो, इत्थिहीनोनपुरिसो ॥

२६२.वत्थहीनंनलङ्कारं, पतिहीनाननारिका ।
सिप्पहीनोनपुरिसो, धेनुहीनंनभोजनं ॥

२६३.दीपकेदीपकोचन्दो, नारिकेदीपकोपति ।
तिलोकेदीपकोधम्मो, सुपुत्तोकुलदीपको ॥

२६४.अपुत्तकंघरंसुज्जं, देसंसुज्जंअराजिकं ।
अपज्जस्समुखंसुज्जं, सब्बसुज्जंदलिद्वकं ॥

२६५.स्रोतंसुतेनेवनकुण्डलेन,
दानेनपाणीनतुकङ्कणेन ।
आभातिकायोपुरिसुत्तमस्स,
परोपकारेननचन्दनेन ॥

२६६.दानंसीलंपरिच्चागं, अज्जवंमद्ववंतपं ।
अकोधंअविहिंसज्ज, खन्तीचअविरोधनं ।
दसेतेधम्मराजानो, अप्पमत्तेनधारेय्युं ॥

२६७.दानंअत्थचरियापिय, वाचाअत्तसमंपिच ।
सङ्गहाचतुरोइमे, मुनिन्देनपकासिता ॥

२६८.वनेमिगानलभन्ति, मताभयानिदसुखं ।
राजानोपिनलभन्ति, उत्तरथामभीततो ।
संसारभयभितेन, नरमन्तियेपण्डिता ॥

२६९.खमाजागरियुद्धानं, संविभागोदयिक्खना ।
नायकस्सगुणाएते, इच्छितब्बाहितत्थिनो ॥

२७०.प्ररिभूतोमुदुहोति, अतितिक्खज्जवेरवा ।
एतज्जउभयंजत्वा, अनुमज्झंसमाचरे ॥

२७१.नेकन्तमुदुनासक्का, एकन्ततिखिणेनवा ।
महत्तेट्ठपितुअत्तं, तस्माउभयमाचरे ॥

२७२.क्रस्सकोवाणिजोमच्चो, समणोसुतसीलवा ।
तेसुविपुलजातेसु, रट्ठंपिविपुलंसिया ॥

२७३. ते सुदुब्बलजाते सु, रट्ठं पि दुब्बलं सिया ।
सरट्ठं विपुलं तस्मा, धारेय्यरट्ठभारवा ॥
२७४. महारुक्खस्स फलिनो, आमं छिन्दतियो फलं ।
रसज्जस्स न जानाति, बीजज्जस्स विनस्सति ॥
२७५. महारुक्खूपमं रट्ठं, अधम्मं न पसासति ।
रसज्जस्स न जानाति, रट्ठज्जापि विनस्सति ॥
२७६. महारुक्खस्स फलिनो, पक्कं छिन्दतियो फलं ।
रसज्जस्स विजानाति, बीजज्जस्स न नस्सति ॥
२७७. महारुक्खूपमं रट्ठं, धम्मं न योपसासति ।
रसज्जस्स विजानाति, रट्ठज्जापि न नस्सति ॥
२७८. यो च राजा जनपदं, अधम्मं न पसासति ।
सब्बो सधीहि सो राजा, विरुद्धो होति खत्तियो ॥
२७९. तथेव नेगमेहिंसं, येयुत्ताकय विक्कये ।
ओजादान बलिकारे, सकोसेन विरुज्झति ॥
२८०. पहारवरखेत्तज्जू, सङ्गामेकतनिस्समे ।
उस्सितेहिंसयं राजा, सबलेन विरुज्झति ॥
२८१. तथेव इसयोहिंसं, संयमे ब्रह्मचारियो ।
अधम्मचारि खत्तियो, ससग्गेन विरुज्झति ॥
२८२. संयंकतानपरेन, महानज्जो जुवङ्कता ।
इस्सरेन तथारज्जा, सरट्ठे अधिपच्चत्ता ॥
२८३. पुत्तो पापंकतो माता,
सिस्सो पापंकतो गरु ।
नागरेहिकतो राजा,
राजा पापंपुरोहितो ॥
२८४. पुज्जापुज्जं करोन्ते सु, छभागो एकदेसकं ।
राजालभतिसब्बेहि, तस्मा पापानिवारये ।
पुज्जमेव पवट्ठेन्तो, जनकायं पसासये ॥

- २८५.बालस्सजीवितंअप्पं, पण्डितस्सबहुतरं ।
जनकायस्सराजाव, राजधम्मोवराजुनं ॥
- २८६.अनायकाविनस्सन्ति, नस्सन्तिबहुनायका ।
थिनायकाविनस्सन्ति, नस्सन्तिसुसुनायका ॥
- २८७.कच्छपीनञ्चमच्छीनं, कुक्कुटीनञ्चधेनुनं ।
पुत्तपोसोयथाहोति, तथामच्चेसुराजुनं ॥
- २८८.नहिराजकुलंपत्तो, अज्जातोलभतेयसं ।
नासूरोनातिदुम्मेधो, नपमत्तोकुदाचनं ॥
- २८९.यदासीलञ्चपञ्चञ्च, सोचेय्यञ्चाधिगच्छति ।
अथविसासितोतम्हि, गुह्यञ्चस्सनरक्खति ॥
- २९०.दिवावायदिवारत्तिं, राजकिच्चेसुपण्डितो ।
अज्झिट्ठोनविकप्पेय्य, सराजवसतिंवसे ॥
- २९१.नरज्जासमकंवत्थं, नमालंनविलेपनं ।
आकप्पंसरकुत्तिंवा, नरज्जासदिसमाचरे ॥
- २९२.किळेराजाअमच्चेहि, भरियापरिवारितो ।
नामच्चोराजभरिया, भावंकुब्बेथपण्डितो ॥
- २९३.अनुद्धतोअचपलो, निपकोसंवुतिन्द्रियो ।
मनोपणिधिसम्पन्नो, सराजवसतिंवसे ॥
- २९४.नास्सभरियाकिळेय्य, नमन्तेय्यरहोगतो ।
नास्सकोसेधनंगण्हे, सराजवसतिंवसे ॥
- २९५.न निहंबहुमज्जेय्य, नमदायसुरंपिवे ।
नासदायेमिगेहज्जे, सराजवसतिंवसे ॥
- २९६.नास्सपिट्ठंनपल्लङ्कं, नकोच्छंननावरंथं ।
सम्मतोम्हीतिआरुळ्ळे, सराजवसतिंवसे ॥
- २९७.नातिदूरेभजेरज्जो, नच्चासन्नेविचक्खणो ।
समुखाचस्सतिट्ठेय्य, सन्तसन्तोसभत्तुनो ॥

२९८.नमेराजासखाहोति ६, नराजाहोतिमेथुनो ।
खिप्पंकुञ्जन्तिराजानो, सुलेनक्खिवघट्टितं ॥

२९९.नपूजितोमज्जमानो, मेधावीपण्डितोनरो ।
फरुसंपतिमन्तेय्य, राजानंपरिसंगतं ॥

३००.लद्धद्वारोलभेद्वारं, नेवराजूसुवीसये ।
अग्गिवसंयतोतिट्ठे, सराजवसतिंवसे ॥

३०१.पुत्तंवाभातरंवापि, सम्पग्गणहातिखत्तियो ।
गामेहिनिगमेहिवा, रट्ठेहिजनपदेहि ।
तुण्हिभूतोवुदिक्खेय्य, नभणेछेकपापकं ॥

३०२.हत्थारोहेअनिकट्ठे, रथिकेपत्तिकारके ।
तेसंकम्मावधानेन, राजावट्ठेतिवेत्तनं ।
नतेसंअन्तरागच्छे, सराजवसतिंवसे ॥

३०३.चापोवूनूदरोचस्स, वंसोवापिपकम्पय्ये ।
पटिलोमंनवत्तेय्य, सराजवसतिंवसे ॥

३०४.चापोवूनूदरोचस्स, मच्छोवस्सअजिक्कको ।
अभासंनिपकोसूरो, सराजवसतिंवसे ॥

३०५.नबाळ्हंइत्थिं गच्छेय्य, सम्पस्सं तेजसङ्खयं ।
कासंसासंथद्धाबलं, खीणमेधोनिगच्छति ॥

३०६.नातिवेलंपभासेय्य, नतुण्हिसब्बदासिया ।
अवितिण्णमितंवाचं, पत्थकालेउदीरये ॥

३०७.अकोधनोअसङ्खट्ठो,
सच्चोसण्होअपेसुणो ।
सम्फंगिरंनभासेय्य,
सराजवसतिंवसे ॥

३०८.मातापितुभरोअस्स, कुलेजेट्ठापचायिको ।
हिरिओत्तप्पसम्पन्नो, सराजवसतिंवसे ॥

३०९.विनितोसिप्पवादन्तो, यतत्तोनियतोमुदु ।

अप्पमत्तोसुचिदक्खो, सराजवसतिंवसे ॥

३१०. निवातवुत्तिवुट्ठेसु, सप्पतिस्सोसगारवो ।
सूरतोसुखसंवासो, सराजवसतिंवसे ॥

३११. आरकापरिवज्जेय्य, सज्जितुं पहितं जनं ।
भत्तारमेवुदिक्खेय्य, नचअज्जस्सराजिनो ॥

३१२. समणेब्रह्मणेचापि, सीलवन्ते बहुस्सुते ।
सक्कच्चंपयिरूपासे, अन्नपानेनतप्पय्ये ।
आसज्जपज्हेपुच्छेय्य, आकङ्खुं वुट्ठिमत्तनो ॥

३१३. दिन्नपुब्बं नहापेय्य, दानं समणब्रह्मणे ।
नचकिज्जिनिवारेय्य, दानकालेवणिब्बके ॥

३१४. मज्जावावुट्ठिसम्पन्नो, विधानविधिकोविदो ।
कालज्जूसमयज्जूच, सराजवसतिंवसे ॥

३१५. उट्ठाताकम्मचरेसे, अप्पमत्तोविचक्खणो ।
सुसंविहितकम्मन्तो, सराजवसतिंवसे ॥

३१६. खलं सालंपसुंखेत्तं, गन्ताचस्स अभिक्खणं ।
मितंधज्जंनिधापेय्य, मितज्जपाचयेघरे ॥

३१७. पुत्तंवाभातरंवापि, सीलेसु असमाहितं ।
अनङ्गवाहितेबाला, यथापेतातथेवते ।
चोळज्जनेसंपिण्डज्ज, आसनज्जपदापरे ॥

३१८. दासेकम्मकरेपोसे, सीलेसुसुसमाहिते ।
दक्खेउट्ठानसम्पन्ने, अधिपच्चमिहापये ॥

३१९. सीलवाचअलोभोच, अनुरुत्तोचराजिनो ।
आवीरहोहितोचस्स, सराजवसतिंवसे ॥

३२०. छन्दज्जूरानोअस्स, चित्तद्वोचस्सराजिनो ।
असङ्कुसकवुत्तिस्स, सराजवसतिंवसे ॥

३२१. उच्छादनेन्हापनेच, धोतेपादेअदोसिरं ।

आहतोपिनकुप्पेय्य, सराजवसतिंवसे ॥

३२२.कुम्भिज्झिपज्जलिंक्रिया, चातज्चापिपदक्खिणं ।
किमेवसब्बकामानं, नदादंधीरमुत्तमं ॥

३२३.योदेतिसयनंवत्थं, यानंआवसतंघरं ।
पज्जुन्नोरिवभूतानं, भोगेहिअभवस्सति ॥

३२४.द्वेविमेकण्डकातिक्खा, सरीरपरिसोसिता ।
कामेतिनिद्धनोयोच, योचकुप्पत्यनिस्सरो ॥

३२५.अधनस्सरसंखादा, अबलस्सहताहता ।
अपज्जस्सकथावाक्या, तिविधंहीनलक्खणं ॥

३२६.पथव्यामधुरातीणि, उच्छुनारीसुभासितं ।
उच्छुनारीसुतप्पन्ति, नतप्पन्तिसुभासितं ॥

३२७.प्रथव्यातीणिरतनानि, सङ्गहानिमहीतले ।
सिप्पंधज्जज्जमित्तज्ज, भवन्तिरतनाइमे ॥

३२८.कल्याणमित्तंकन्तारं, युद्धंसभायभासितुं ।
असत्थागन्तुमिच्छन्ति, मुळहातेचतुरोजना ॥

३२९.जीवन्तोपिमतापज्ज, व्यासेनपरिकित्तिता ।
दुक्खितोव्याधितोपक्खो, इणवानित्यसेवको ॥

३३०.चक्खुद्वारादिकंछक्कं, संवुतोसपज्जोनरो ।
छब्बिधोहोतिसीलेन, असीलेनापिछब्बिधो ॥

३३१.निद्दालुकोपमादोच, सुखितोरोगवालसो ।
निच्छन्दोचकम्मरामो, सत्तेतेसत्थवज्जिता ॥

३३२.कुलजोपज्जवाछन्दो, हिरोत्तप्पोसुतद्धरो ।
अत्थकामोसुरक्खोच, अट्टेतेसत्थयुज्जिता ॥

३३३.कुलसेट्ठोसपज्जोच, वुट्ठिसूरोचसीलवा ।
बहुस्सुतोवुट्ठानोच, मीरोसुगतिगामिको ।
नवेतेसुजनासेट्ठा, पापात्तानंनिवारये ॥

- ३३४ बुद्धोपच्चेकबुद्धोच, अरहाअग्गसावको ।
मातापितागरुसत्था, दायकोधम्मदेसको ।
पण्डितेहिइमेदस, न दुब्भन्तीतिजानिया ॥
- ३३५ धम्मत्थकाममोक्खानं, पाणोसंसिद्धिकारणं ।
तंनिघातोकिंनिहतो, रक्खितोकिंनरक्खति ॥
- ३३६ सथं दीघायुकोसब्ब, सत्तानंसुखकारणं ।
असथंपनसब्बेसं, दुक्खहेतुनसंसयो ॥
- ३३७ यन्तगतोउच्छुरसं, नजहातिगजोत्था ।
सङ्गामेसुगतोलिळं, सुस्सुतेनापिचन्दनं ॥
- ३३८ सारगन्धंनजहाति, दुक्खपत्तोपिपण्डितो ।
नजहातिसतंधम्मं, सुखकालेकथावका ॥
- ३३९ अत्ताबन्धुमनुस्सानं, रिपुअत्तावजन्तुनं ।
अत्तावनियतोजाति, अत्तावनियतोरिपु ॥
- ३४० अत्तानंपरिच्चागेन, यंनिस्सितानुरक्खनं ।
करोन्तिसज्जनायेव, नतंनितिमातामतं ॥
- ३४१ सत्थकब्बविचारेन, कालोगच्छतिधीमतं ।
ब्यसनेनअसाधूनं, निद्वायकलहेनवा ॥
- ३४२ भमरापुप्फमिच्छन्ति, पुतिमिच्छन्तिमक्खिका ।
सुजानागुणमिच्छन्ति, दोसमिच्छन्तिदुज्जना ॥
- ३४३ नमन्तिफलिनोरुक्खा, नमतेवबुधाजना ।
सुक्खकट्टुज्यमुळ्होच, नेवनमन्तिभिज्जते ॥
- ३४४ सचेसन्तोविवादति, खिप्पसन्धियरेपुन ।
बालोपत्तावभिज्जन्ति, नतेसमतमागमुं ॥
- ३४५ अप्पम्पिसाधूनंधनं, कूपावारिवनिस्सयो ।
बहुकंपिअसाधूनं, नचवारिवअण्णवे ॥
- ३४६ सोकठानसहस्सानि, भयठानसतानिच ।

दिवसेदिवसेमुळ्हं, आवीसन्तिनपण्डितं ॥

३४७ दुष्टचित्तोपनाहिस्स, कोधोपासाणलेखितो ।
कुच्छितब्बोसुजनस्स, जलेलेखाचिरट्ठिता ॥

३४८ निदुलुकोअसन्तुट्ठो, अकतञ्जूचभिरुको ।
सक्कोन्तिनसमाचारं, सिक्खितुंतेकदाचिपि ॥

३४९ साधुत्तंसुजनसमागमाखलानं,
साधूनंनखलसमागमाखलत्तं ।
आमोदंकुसुमभवंदधातिभूमि,
भूगन्धंनचकुसुमानिधारयन्ति ॥

३५० गुणमद्भिसमंमक्खे, परेनकलहेसति ।
अद्भिसमंपकासेन्तं, अनुमत्तंपिदोसकं ॥

३५१ दोसंपरस्सपस्सन्ति, अत्तदोसंनपस्सति ।
तिलमत्तंपरदोसं, नाळिकेरंनपस्सति ॥

३५२ क्रोधोअत्थंनजानाति, कोधोधम्मंनपस्सति ।
अन्धतमंतदाहोति, यंकोधोसहतेनरं ॥

३५३ क्रोधोअब्भन्तरेजातो, धुवंनासेतिकोधनं ।
वत्थालङ्कारपुण्णायं, मञ्जुसायंसिखीयथा ॥

३५४ रागोनाममनोसल्लं, गुणवरत्तचोरको ।
राहुविज्जाससङ्किस्स, तपोधनहुतासनो ॥

३५५ नतित्तिराजाधनेन, पण्डितोपिसुभासिते ।
चक्खूपिपियदस्सने, सागरोपिमहाजले ॥

३५६ असन्तुट्ठोयतिनट्ठो, सन्तुट्ठोपिमहीपति ।
ससज्जागणिकानट्ठा, निलज्जासुकुलगता ॥

३५७ भूपाणवग्गिथीसिप्पी, अभिज्झालुचपुगलो ।
एतेसंमहिच्छन्तानं, महिच्छताअनिच्छिता ॥

३५८ आरोग्यंपरमंलाभं, सन्तुट्ठीपरमंधनं ।

विसासोपरमंजाति, निब्बानं परमं सुखं ॥

३५९. द्रुगगतं गच्छ भोलाभ, लाभोलाभेन पूरति ।
थलेपवुट्ठपज्जुन्न, आपो आपेन पूरति ॥

३६०. बोधयन्ति नयाचन्ति, देहीति पच्छिमाजना ।
पस्सवत्थुं अदानस्स, माभवतूति ईदिसो ॥

३६१. सेलेसेलेन माणिकं, गजेगजेन मुत्तिकं ।
वनेवनेन चन्दनं, ठानेठानेन पण्डितं ॥

३६२. सतेसु जायते सूरौ, सहस्सेसु च पण्डितौ ।
वाक्यंसतसहस्सेसु, चागोभवति वानवा ॥

३६३. जिनेन आगतं सूरं, धनञ्ज्यगेहमागतं ।
जिण्णअन्नंपसंसेय्य, दारञ्ज्यगतयोब्बनं ॥

३६४. प्रोत्थके सुचयंसिप्पं, परहत्थे सुयंधनं ।
यदाइच्छेसमुप्पन्ने, नतंसिप्पं नतंधनं ॥

३६५. वाचावुधाचराजानो, सच्चावुधाचसमणा ।
धनावुधासेट्ठिनोच, गोणावुधादलिहका ॥

३६६. उक्कट्टे सूरमिच्छन्ति, कोलाहले सुभासितं ।
पियं अन्नञ्च पानञ्च, अत्थकिच्चेसु पण्डितं ॥

३६७. क्रपणे तारये मित्तं, दुब्भिकखेधञ्जंधारये ।
सभायंधारये सिप्पं, सङ्गहानिमहीतले ॥

३६८. दुब्भिकखे अन्नदानञ्च, सुभिकखे च हिरञ्जदं ।
भयेच भयधातारं, सब्बे संवरमंवरं ॥

३६९. हंसो मज्झेन काकानं, सीहो गुन्नं न सोभते ।
गद्रभानं न तुरङ्गो, बालानञ्च न पण्डितो ॥

३७०. न सोराजायो अजेय्यं, जिनातिनसो सखारं ।
यो अयुत्तेन जिनाति, न साभरियापतिनो ।
विरोधतिनते पुत्ता, येन भरन्ति जिण्ण ॥

३७१. नत्थिविज्जासमंमिच्छं, नत्थिव्याधिसमोरिपु ।
नत्थिअत्तसमं पेमं, नत्थिकम्मपरंबलं ॥

३७२. इत्थिमिस्सो कुतो सीलं,
मंसभक्खो कुतो दयं ।
सुरापानो कुतो सच्चं,
महाकोधो कुतो तपं ॥

३७३. क्वातिभारो समत्थानं, किंदूरो ब्यवहारिनं ।
कोविदे सोसविज्जानं, कोपरोपियवादिनं ॥

३७४. दुब्भिक्खोकसिनो नत्थि, सन्तानं नत्थि पापको ।
मुगस्स कलहो नत्थि, नत्थि जागरतो भयं ॥

३७५. बालित्थीमक्खिका तुण्डि, इसीनञ्चकमण्डलु ।
सेतम्बुफलं तम्बुलं, नोज्झिदुमुपजायतो ॥

३७६. प्रञ्जरत्या सुगन्धब्बा, सत्तरत्या धनुग्गहा ।
एकमासा सुभरिया, अट्ठमासा सिस्सामला ॥

३७७. मलित्थिया दुच्चरितं, मच्छेरं ददतो मलं ।
मलावेला मकाधम्मा, अस्मिंलोके परमिह च ।
मलं मलतरंततो, अविज्जापरमं मलं ॥

३७८. सुतस्सरक्खा सब्बदाभियोगो,
कुलस्स वत्थं पुरिस्स विज्जा ।
रञ्जोपमादोपसमोधनस्स,
इत्थीनन्तु नत्थेव जातुरक्खा ॥

३७९. सत्तानं जरताहन्ति, तण्हाहन्ति सब्बसुखं ।
सब्बबलं चिन्ताहन्ति, दयाहन्ति सकंधनं ॥

३८०. नीचेवासो सिरिहन्ति, हन्ति गरुचयाचको ।
पसंसासुगुणं हन्ति, हन्ति चित्तं असञ्जता ॥

३८१. असनं भयमन्तानं, मच्चानं मरणं भयं ।
उत्तमानन्तु सब्बेसं, अवमानं परं भयं ॥

- ३८२.सूरियोतपनंतपो, नसन्तिपरिवारिता ।
चन्दरंसीतलंजातं, तारकापरिवारिता ।
उपमाएत्थजातब्बा, सूरियचन्दराजुनं ॥
- ३८३.अलसोमन्दबुद्धिच, सुखितोरोगपीळितो ।
निद्वारोमंसवड्ढनो, सुभक्खोचविलुद्धको ॥
- ३८४.प्रमादोजायतेमदा, पमादाजायतेखयो ।
खयादोसापवड्ढन्ति, मदंकिंनजहेबुधो ॥
- ३८५.यादिसंवप्पतेबीजं, तादिसंफलंसम्पत्तो ।
कल्याणकारिकल्याणं, पापकारीचपापकं ॥
- ३८६.पुज्जापापफलंयोचे, नसद्दहतिसच्चतो ।
सोवेसकाननंखिप्पं, आदासतलमानये ॥
- ३८७.सम्परायिकत्थेयो, नसद्दहतिचेपिसो ।
आवासेसप्पगामीनं, मोक्खभेकिंनपस्सति ॥
- ३८८.सद्धाहिरिचओत्तप्पं, बाहुसच्चंविंरंसति ।
पज्जाचसत्तधम्मोहि, सम्पन्नोपण्डितोमतो ॥
- ३८९.रविमूलंससीखन्धं, सोरिअङ्गाचपत्तिकं ।
बुद्धंपुप्फंगरुबीजं, भरगुफलमेवच ॥
- ३९०.पोत्थकादीनिखेत्तंव, लेखानियुगनङ्गलं ।
अक्खरानिबीजंकत्वा, चरन्तोपण्डितोभवे ॥
- ३९१.अक्खरंएकमेकज्ज, बुद्धरूपंसमंसिया ।
तस्माहिपण्डितोपोसो, लिखेय्यपिटकत्तयं ॥
- ३९२.दुग्गतिंनाभिजायेय्य, पिटकत्तयकारको ।
बहुक्खत्तुंचक्कवत्ति, राजाचतुदीपाधिपो ॥
- ३९३.पदेसरज्जंविपुलं, गणनातोअसङ्ख्येयो ।
छकामावचरोदेव, राजाहोतिबहुक्खत्तुं ॥
- ३९४.दानादीनिचपुज्जानि, करोन्तोबोधिअङ्कुरो ।

भवासब्बङ्गसम्पन्नो, तिलोकपूजितोभवे ॥

३९५.अद्धेमहद्धनेफिते, जायरेकुलमुत्तमे ।
उत्तमेनेवसंवासो, पिटकत्तयवाचको ॥

३९६.एकक्खरफलेनहि, पिटकत्तयकारको ।
चतुरासीतिसहस्सं, लभन्तिपवरंसुखं ॥

३९७.अप्पकेनापिमेधावी, पाभतेनविचक्खणो ।
समुद्वापेतिअत्तानं, अनुमग्गिवसन्धमं ॥

३९८.दुक्खंपापस्सपुज्जस्स, सुखंमिस्सस्समिस्सकं ।
सब्बंसदिसकंयाति, जातब्बंकम्मनोफलं ॥

३९९.चोदेन्तोचतुभागाच, कम्मकारातयोभागा ।
सामिनोसमभागाच, एकभागानुमोदना ॥

४००.अनत्तस्सवाक्यापरमंतुण्हि,
असन्तमित्तापरमंएकं ।
सुरूपदारावरमन्धा,
दूरेकलाभावरमस्ससुखं ॥

४०१.हीनचज्जोपिचे होति, उट्ठाताधीतिमानरो ।
सीलआचारसम्पन्नो, निसेअग्गिवभासति ॥

४०२.नचज्जवसलोहोति,
नचज्जहोतिब्रह्मणो ।
कम्मनावसलोहोति,
कम्मनाहोतिब्रह्मणो ॥

४०३.प्रथवीवेळुकंपत्तं, चक्कवाळंसुचिप्फलं ।
सिनेरुवम्मिकंखुद्धं, समुद्दोपातितंतथा ॥

४०४.एकेनेवचक्कप्पेन, मातुखीरंसञ्चयं ।
ततोतुसमुद्दोचापि, अतिरेकतरंबहुं ॥

४०५.ब्रह्मातिमातापीतरो, पुब्बाचरियावुच्चते ।
आहुनेय्याचपुत्तानं, पजानमनुकम्पका ॥

४०६ तस्माहिनेनमस्सेय्य, सक्करेय्यचपण्डितो ।
अन्नेनअथोपानेन, वत्थेनसयनेनच ॥

४०७ उच्छादनेनन्हापेन, पादानंधोवनेनच ।
उट्ठापपादचरिया, उपट्ठापेय्यपण्डितो ।
इधेवनंपसंसन्ति, पच्चसग्गेपमोदति ॥

४०८ एकस्सेकेनकप्पेन, पुग्गलस्सट्ठिसज्जयो ।
समंपब्बतरासिम्हि, इतिवुत्तमहेसिना ॥

४०९ सब्बदानंधम्मदानंजिनाति ।
सब्बरसंधम्मरसोजिनाति,
सब्बरतिंधम्मरतिजिनाति ।
सब्बदुक्खंतण्हक्खयोजिनाति ॥

४१० अप्पमादरताहोथ, सचित्तमनुरक्खथ ।
दुक्खाउद्धरथत्तानं, पङ्केसन्नंवकुञ्जरं ॥

४११ चजदुज्जनसंसग्गं, भजसाधुसमागमं ।
करपुज्जमहोरत्तिं, सरनिच्चमनिच्चतं ॥

४१२ अनिच्चावतसङ्खारा, उप्पादवयधम्मिनो ।
उप्पज्जित्वानिरुज्झन्ति, तेसंवूपसमोसुखो ॥

४१३ नहिधम्मोअधम्मोच, उभोसमविपाकिनो ।
अधम्मोनिरयंनेति, धम्मोपापेति सुगतिं ॥

४१४ समसीसंसमपादं, अन्तरज्जसमंसमं ।
इदंमनसिनिधाय, लिखेय्यपिटकत्तयन्ति ॥